Brunet, Graesse, B.M., B.N.
Cappon Dryden 2905

Balen,P. van, Lykpredicatie op de begravenisse van H.H. de princesse douariere d'Orange op 21 December 1675. Den Haag, 1676. m. 2 uitsl. kopergravs. v. R. de Hooghe. 4to. ldr.

LYK-PREDICATIE

Op de

Begraveniſſe van HARE

HOOGHEIT,

Mevrouwe de Princeſſe

DOUARIERE D'ORANGE,

Geſchiet by avont, met ſolemneleſtacy, den 21. van Winter-maand, 1675.

Na Haar ſalig overlyden op den 8. van Herfſt-maant, in 't 74. jaar des ouderdoms.

Gedaan daags daar aan, op de Groote Zaal van Haar Hof in 'S GRAVENHAGE,

Op ordre en in 't byweſen

HARER HOOGHEDEN

De Doorlugtige Nakomelingen en Erven,

DOOR

PETRUS van BALEN,

In 't ſelve Hof, en tot Breda Predicant,

UIT PSALM XXXV. VERS XIV.

Hier agter ſijn by gevoegt de Perſonalia, afgeleſen na de Predicatie, nevens het Gebed, en de Lijk-ſtacy, met een kopere Plaat.

IN 'S GRAVENHAGE.

By JASPER DOLL, Boekverkooper, woonende op de Marct, over het Stadhuis, 1676.

OPDRACHT

Aan HARE

HOOGHEDEN

DeDoorlugtige Na-ſaten, Kinderen en Erfgenamen van Hare HOOGHEIT, hoog-lofliker gedagte.

DE volgende Lijk-reden, op Uwer HOOGHEDEN bevel uit geſproken, met Hare tegenwoordigheit vereert, en, na Hare wil, in't ligt gebragt, derft my beloven, dat ſy, hoewel korter en eenvoudiger als die na 't afſterven van de ſalige Vrouw Moeder *gedaan is, ſal aangenaam ſijn. Heeft die wegens 't geen van het doorlugtige Voorwerp, in't vervolgen van Moſes, hier en daar verſpreit lag, tedere ontroering veroorſaakt, deſe heeft de ſelve Perſonalia, op Uwer HOOGHEDEN goet-vinden en na ſtijl van ſoo een ſtaatpligt, by een, tot een na-ſleep; Een wijs, om, ſonder de ſinnen door andere vertooningen te ſtooren, kragtiger de herten te raken. Daar was het oogmerk leſſen van ſterven te geven aan het Hof-geſin, en hoe ſy in de groote ſchade na't lighaam, door't beſien der*

vertooningen op dat Doots-tonneel, in den geeſt haar profijt konden doen; Hier is de beweging van eigen Kinderen der groote Moeder de naaſte ſtof van verhandeling. De droefheit begon, doen ik op de varſche wond de genees-playſter paſte; De naare nagten wierden lang, na't maeien van dat rijp Hemelſch Koorn, op't eind van den Oogſt-maand, en, door dieper beſeffen van't verlies, ſigtbare Rouw Uwer HOOGHEDEN nevens de groote toeſtel tot de ſwarte lijkſtacy, t'elkens langer; Dog de dag der begravenis, die hare uren met de nagt even lang ſag, gaf't perk aan die ſmertelike herts-togt, en deſe Predicatie daar op gehouden, toonde met klaar bewijs, dat de ſelve, door een blijtſchap over de triumphante verloſsing der ſalige Princeſſe, allenxkens geneſen en verſet ſoude worden. Bidde dan U HOOGHEDEN dit papier te willen aan-nemen met ſoo een gunſtige hand en oordeel, tot gedagtenis Uwer voortreffelike Vrouw-Moeder, *als, 't geen daar op geleſen wort, in opregte genegentheit, tot vertroosting van het doorlugtig Huis, bedagt en ge-uit is, door de mont van*

Uwer Hoogheden onderdanigſte
en dankbaarſte Dienaar,

PETRUS van BALEN.

TER UITVAERT

van HARE

HOOGHEIT,

Mevrouw de Princeſſe Douariere van Oranje.

Stat ſua cuique dies.

NU volgt heel 's Gravenhaegh te Delf,
Met haer gebuurſteên en 's Lants Groten,
Naer 't hoogh triomf- en grafgewelf
Van Neêrlants Brutus, daer doorſchoten,
Het lyk van d' edelſte Vorſtin;
Die parel der Vorſtinnen, moeder
Ter goeder uure, en gemalin,
En grootmoêr van een Staetbehoeder,
Voor wien al 't Lant zich reis op reis
Vont aen haer deught en trouw verbonden.
O eer van 't Haeghſche hofpaleis,
Uw faem wort in geen graf verſlonden.

Hoe blonk het Graeflyk Zolms zoo
ſchoon,
Gehuwt aen 't Princelyk Oranje,
Verknocht door d'afkomſt aen den
troon
En 't ryxhof zelf van Groot Britanje!
Hoe bleek de kryghshelt, die den krygh
Na zoo veel ſteên verwon, verovert
Van deze (*a*) Olympias, (men zwygh
Van Mars, door Venus min betovert)
Dees (*b*) Agrippyne, groot van moet,
Maer noit door hooghmoet zoo verbaſtert
Als (*c*) Agrippyn, die in haer bloet
Zich zagh verhooght, en fel gelaſtert!
Waar vont Stantvaſtigheit een ziel,
Haer' tempel, die in ramp en weelde
Zoo ruſtigh haer gelaet behiel,

(*a*) Hoe koning Filippus de princes Olympias beminde en troude, onder den voorſpoet van veel treffelyke daden en overwinningen (waer op hier alleen gezien wort) en de tydinge der geboorte van Alexander, by haer geteelt, met twee zoo blyde tydingen te gelyk ontfing, verhaelt Juſtinus l. VII. c. 6. XII. 16. en Plutarchus in Alexanders leven.

(*b*) Van Agrippyne, Germanikus Ceſars gemalinne, hare liefde tot hem, hare hooge afkomſte, vruchtbaerheit, kuiſcheit, en grootmoedigheit, kan gelezen worden, 't geen Tacitus ſchryft in het eerſte, tweede, derde, en zeſte zyner Jaerboeken.

(*c*) Van Agrippyne, Germanikus dochter, Kaligulaes zuſter, Klaudius gemalinne, en Neroos moeder, nergens na zoo deugtzaem als hare moeder Agrippyne, melt de zelve hiſtoriſchryver, dat *zy alleen*, en hier in *zonder weêrga*, *van eenen Veltheere geteelt*, *zuſter en gemalin en moeder van een Oppervorſt geweeſt was*, l. III. Ann. c. 24.

Zoo

Zoo luttel van zich zelf verſcheelde?
O brave Princebruit, en weeuw,
En moeder, wiens doorluchtigh voorbeelt
Den (*d*) dichter, die in Ceſars eeuw
De deught ten hove uit wees, veroordeelt!
Geen morgenlicht van iemants jeught
Moght by uw' glans en ſchoonheit halen:
Gy daelt, wat wolk uw levens vreught
Bezwalkt, met (*e*) ſchooner avontſtralen.
Gy zaeght noch, in uw' ouden dagh,
Al wat geen nazaet zal geloven;
Uw bloet in 's voorzaets lantgezagh,
Al 't vyantſch roofgeſpuis verſtoven,
Den vreê met Brittenlant herſtelt,
Den Godtsdienſt met den Staet geveilight,
't Gewelt benepen, door den helt
Van Godt, als Gideon, geheilight.
Toen wenſchte uw ziel te meer om ruſt,
Na 't ſollen door deze onweêrs vlagen;
Getrooſt op zulk een hoop met luſt

(*d*) Wie Latynſche poeten ſlechts heeft ingezien, weet die booze les van Fotyn by Lukanus: *Hy ga ten Hove uit, die vroom wil leven.*

(*e*) *Ut eſſe Phœbi dulcius lumen ſolet*
Jam jam cadentis. Seneca Troad.

Als

Als 's lichaems laſt en pyn te dragen.
Leer, Haeghſche kerk, nu leer van 't hof,
Dat goôn en moeders van de goden
Ook ſterven, en vergaen in 't ſtof:
En zucht by d' uitvaert, ô genooden,
Om 't hof, dat boven zwerk en zon
Haer Hoogheit beſt verhoogen kon.

Gedicht onder d'uitvaert, den 21. van Wintermaent, 1675.

J. VOLLENHOVE.

LYK-

LYK-PREDICATIE

op de Begraafnis van Hare

HOOGHEIT,

Hoog-Loffel: Gedagteniſſe.

Uyt Pſalm xxxv.

Vers 14. *Ik ging gebukt in 't ſwart, als een, die over ſijne moeder treurt.*

De Genees-meeſter ſpreke van geluk, die niet alleen tegen qualen, hem wel bekent, de kragtigſte heel-middelen kieſt, maar ook die, na de verſcheidenheit van haar aart en ſijn voorvallen, konſtig tempert, en waar hy gaat, ſteeds aan de hant heeft. De ſwaarſte ſiekte onder ons menſchelik geſlagt is de doot, geen artzeny, die ſe oit weg-nam. Gelukkige leer der Chriſtenen, die dit quaal overwint en in eeuwige geſondheit verkeert: Die alleen, in 't volgen van d'ordre der menſchelyke konſt, d'aart van de Doot en haar oorſaak ontdekt, de gevolgen vergadert, de ſwarigheit weegt, de Raad by den heil-meeſter in Iſraël te koop vint, magtig, om op die voet, tot beſchaming der

aardſche wysheit, wonderen te werken! Maar drie viermaal gelukkige, die d'inwendige beweging over't ſterven van Bloet-vrienden, en d'uiterlike ſtaat-pligten der Begraavenis, na dat ſy die vint, hoe ſe ook de ſmert ſchynen te vermeerderen, tot geneſing mengen en eigenen kan. Van't eerſte namen wy een Proef uit den negentigſten Pſalm, even na d'ontbinding onſer ſalige Princeſſe. Moſes beſchreef't quaat des doods in korte dog nadrukkelike woorden: *Alle onſe dagen gaan henen.* Wy vergaan. Worden verſchrikt. Sijn als't gras, dat in den morgenſtont bloeit en verandert, des avonds afgeſneden wort en verdorret. Voor d'oorſaak begreep de Vader der Propheten *Gods verbolgentheit*, als hy onſe ongeregtigheden voor hem ſtelt, onſe heimelike ſonden in't ligt ſynes aanſchijns. De ſymptomata waren velerlei: *Wy brengen onſe jaren door als een gedagte; Aengaende de dagen onſer jaren daar in ſijn ſeventig jaar, of, ſoo wy ſeer ſterk ſijn, tagtentig jaer; 't uitnemenſte van dien is moeite en verdriet; 't wort ſnellik afgeſneden, en wy vliegen daar henen.* Hoe beſwaarden deſe ongevallen't hert van den grooten Medicyn! Hoe verbaaſt is de Man Gods, uit mede-dogen tot den kranken, dat niemant daar op agt ſloeg tot bekeering! *Wie kent de ſterkte uwes toorns, en uwe verbolgentheit, na dat gy te vreeſen ſijt?* Hy vind ten laatſten een heel-middel, wijſt ons tot de Vader der ligten, van wien alle goede gifte en volmaakte gave neer daalt, welke ons van 't ſelve, op 't ge-

gebed, na ſijn rijkdom, ſal bedienen: *Leert ons alſoo onſe dagen tellen, dat wy een wijs herte bekomen.*

Nu ſullen we ſien, hoe Rouw en Lijk-pligt ſelve tot heeling te beſigen ſy.

De bewegingen en klederen, die David, in onſe Pſalm, aendee over 't krank ſijn van ſchijn-vrienden, (wrevelige getuigen, die op ſtonden, van hem eiſchten, 't geen hy niet en wiſt. Quaat voor goet vergolden, de berooving ſijner ſiele;) de gelykenis, die hy haalt van de rouw der kinderen over hare moeder, de meeſt gevoelige en ſware, vind gy tegenwoordig, na den wille Gods in en aan u ſelven, *Doorlugtige Princen en Princeſſen*; elk Uwer *gaat gebukt in 't ſwart*, is een, *die over ſijne Moeder treurt*, na waarheit. 't Is een aangebooren hers-togt, op 't verlies van een lieve Moeder, te *treuren*, eer en kragtiger gaande gemaakt, als op de ſiekte eenes vreemden; Een eerlike inſtelling der Vaderen, daar over *gebukt in 't ſwart te gaan*; een loflike Princen-gewoonte, 't Lijk van de uitnemendſte der Vrouwen met deftigheit van ſtacy ter aarde te dragen. Och of nu een Chriſtelike herts-togt, gegrond op een regt-ſchapen oordeel, in onſe gemoederen gewekt wiert! men die voegde by d'aengeboren! Dat onſe Rouw en Begravenis, nu nog van giſteren kragtig op de ſinnen, daar toe hielpen! wy alle dit ſuur en ſout, ſtrydig na de ſchijn, onder een mengden! kreeg men, na de wijsheit van boven, 't *punctum ſaturationis*,

volgens de taal der Chemie, de nette getempertheit des gemoets, die dese diepe dood-wond genas.

David heeft sijn med-lyden over een elendigen verklaart *met een sak te hebben tot sijn kleet, sijn siel met vasten te quellen, sijn gebed te herhalen in sijn boesem.* Hooger taal voerde Hy in 't begin van ons vers: *Ik ging steeds, als of het een vriend, als of het my een broeder geweest ware.* De hoogste van allen in de Text: *Ik ging gebukt in't swart, als een die over sijne moeder treurt.* Als of hy seggen wou: Ik kon niet gevoeliger van droefheit aangedaan sijn. Best sullenwe de grootheit sijner beweging ons verbeelden, nu we die gewaar worden, soo datwe vry sijn van een breede beschryving.

Het *treuren* is een smert van de siel op 't missen van het aangename, uitgedrukt door een droev' gelaat en heete traanen, na 't pas geeft. Wyn-stocken door den woesten oorlog bedorven; 't Lant van mensch en vee berooft; de wooningen der Herderen, als 'er voor de kudden geen weide is; de wegen na Jerusalem, soo'er geen Israëlyt sonder schroom op ter Feeste gaet; de poorten der Stad, indien de borgerye versmelt, t'gerigt, eertyds daar in gespannen, op hout, neering en handel daar uit trekt, worden in de Schrift *treurig* ingevoert by gelijkenis, dog eygentlik menschen, die haar noot-druft en soetigheit derven: Vissers, in 't opdroogen der rivieren, waar uit sy haar kost met den angel ophalen: De Priesters, des Heeren dienaars, als t'spijs-

offer,

offer en drank-offer van het huis Gods, wegens schaarsheit, afgesneden is: Hier *treurt men* over 't verlies van den Naasten door t'sterven. De menschelike gemeinschap is een lighaam door 't bestel Gods t'samen gevoegt, elk een vindsig een lid, 'twelk tot onderling behoud gaven heeft. 'tMoet aan alle pijn geven, wort'er een uitgetrokken door een onverwagte of onwaardige doot. David met het gehele volk beklaagt de val Abners door 't verraad van de Moort-priem Joabs veroorsaakt, soo dat hy, sonder voor 't ondergaan der Son broot te smaken, agter de Bare gaat tot aan 't graf; klederen scheurt, een sak aangort, met een beweeglijke stem aan sijn knegten: Weet gy niet, dat te desen dage, een Vorst, ja een groote in Jsraël gevallen is? Is Jesus, die niemant gunst weigerde, ter galge gedoemt, gaat hy uit de poort, met het Cruis op deschouder, een groote menigte van volk en Vrouwen volgt hem, beweent hem als onnosel, alle eer- en dankbaarheit waardig. T'moet Christenen wee doen, gebeurt het, dat d'afgestorven in deugt en godvrugt uitblonk, als de Maan onder andere Sterren in ligt en glants voor het oog. Hoe treurt Israël over 't puik harer Hoofden, Mose, Aaron en Samuel! Juda over t'Coninklijk voorbeeld van godsaligheit, Josia, als hem God uitrukte? Jeremia selve maakt een klag-lied, met hem alle Sangers en Sangersen, spraken van hem, na lange dagen, gaven het tot een insetting in Israël. Haar swaare rouw van Hadadrimmon, in

't dal van Megiddon is een ſpreuk by Propheten geworden. Godvrugtige mannen droegen Stephanum, d'eerſte bloet-getuig, ten grave, maakten groote rouw over hem, na Lucas verhaal. De weduwen ſaten bedrukt over 'tlyk van de barmhertige Dorcas, toonden aan Petrus, onder 'tweenen, rokken en klederen, voor d'armen by haar leven gemaakt. Als Cypriaan door beuls handen ſtierf, was de Kerk buiten twyffel bedroeft, *non damno cadentis, ſed deſiderio excedentis, ſemper cupiens videre præſentem tam bonum rectorem atque Doctorem*, niet door de ſchaa van hem die viel, maar door begeerte na hem, die uit het midden weg-ging. Sy had gewenſcht altydt die goede Leeraar en Leydſman 't aanſchouwen, getuigt Auguſtijn. Was 't niet ſwaar en moeilik, na Baſilij doot, d'eenſaamheit der gemeinte te ſien, welker kruin deſe heerlickheit was afgeſchoren en ontrooft, om te ſpreken met Gregorius Nazianzenus? Mogt niet Bradford, dien trouwen opſiender in Engelant, ſijn ſtaat-ſucht, geveinſtheit en andere ſonden wyten, dat die goede Eduard de ſeſte met de dageraat ſijner jeugt onderging! Wie is de wond onbekent, door 't overlijden van de Heeren Princen van Orange, in ons ſtaat-lighaam diep-gevoelt en lang betreurt? Regtvaardige ſijn van haar geſlagt ſteunſels, door gebeden en voorbeelden nut in de werelt. Bootſgeſellen varen veilig door de golven, als de Schipper ſig op 't roer wel verſtaet, in perykel van vergaan door ſtormen

en

en klippen, soo hy weg-gaat, geen wonder datse dan *treuren.* 't Moet diep door het hert gaan, als af-sterven, aan welke men door de nauwste banden verknogt was, Vrouwen, Mannen, Kinderen, Ouders. Kan Abraham laten over Sara te treuren, sijn bed-genoot, met wien hy soo veel ongeval uitstont, van hem aangesien door het geloof voor d'uitverkore Moeder des Messie in haar dogteren? kermt niet de Jonkvrou, met een sak omgort, van wegen de Man harer jeugt? Jacob weigert de troost, als hy vermoet, dat Joseph, sijn troetelkint, door een boos dier was verscheurt. David maakt mit baar over Absalom, schoon hy was een Sone der verkeertheit. Te Rama hoort men geklag, geween en groot gekerm. Rachel beweent haar vermoorde kinderkens, wil niet vertroost sijn, om datse niet en sijn. Isaac *treurt* over Rebecca,

En wiens doot raakt regt-aardige kinderen meer, als die van hare *Moeder*, dewyl David, om de tederste ontsteltenis te schilderen, sijn taal van die ontleent? De Moeder is d'ongetwijfelden oorsprong der kinderen, Sy teelt die in haar eige ingewanden, voed, bewaart en baart die met smerten. Kan wel een Moeder hares zuigelinks vergeten, dat sy haar niet ontferme over de Soon hares buiks? Sal iemant de liefde, bekommernis, opvoeding, trouw, vermaning, zegen, bescherming soo levendig, als sy die besit, oit verbeelden? Uwe Hoogheden weten best, wat goede Vrou-

Moe-

Moeder ſy miſſen, en waarom ſy over Haar *treuren*. Wy alle eerden die *Moeder* in Iſrael, als Debora, wanneer ſy met een manneliken imborſt, hare Baraks, de Gemaal, Soon en Soons Soon, tegen Jabins, die 't Land drukten, t'elkens heeft aengemoedigt. Die onſe vereenden Staat, als haar eigen Vaderlike grond, den appel harer oogen, lief had, voor welker vryheden ſy alles ſou gewaagt hebben, altijt beſorgende der ſelver bewaring. Een *Moeder*, die door ervarentheit ſprak, in alle gevallen, geluk en ongeluk, wonderlik beproeft, kennende door langdurige behandeling de gemoederen der Land genooten, en daarom 't meeſt gevreeſt van die na verandering ſtonden. Vrouw, *Moeder*, *Groot-moeder* der doorlugtigſte Stadhouderen; Voorwaar in ons Iſraël een *Groote Moeder* over wien 't Land te regt *treurt*. Herdenken wy de groote gaven van Haar lighaam en ziel, de genade van den Hemel ontfangen tot regeering van eige gemoet en die van andere, 't Goede, 't geen Hovelingen, hooge en lage, van beide Sexe, door Hare Hand mildelik toe quam, is'er overvloet van reden om over Haar als *Moeder* overvloedig te *treuren*. Ja *in 't ſwart te gaan*, met de Propheet. *'t Swart* is de verwe des nagts, als Son en Sterren aan den Hemel niet ſijn te ſien, betekenende, dat deſe Son en edele ſlonker-ſtar op onſen Horizont is onder-gegaan. In 't *ſwart* ſijn de deeltjes, die op de vlakte der lighamen leggen, ſoo gevoegt onder

een

een, dat de ſtralen van 't ligt op die vallende niet worden wederom gekaatſt na de oogen, maar verdooft. T'kleet, waar in we gaan, wil ook ſeggen, dat de blytſchap, veroorſaakt door de genadige tegenwoordigheit en oogen deſes Moeders, hier ophout. *Wij gaan in 't ſwart gebukt*, krommen ons, hangende met het hooft na de aarde door droefheit. De Jood had veel andere gebaarden in elende. De Schrift verhaalt ons van t'huis te blijven: een ſak aan te doen: 't hair af te ſcheeren: den baart uit te trekken: 't Hooft met as en aard te beſtroien: Op de vloer ſtil neder te ſitten: Sig in d'as te wentelen: De klederen niet te waſſchen, eer die te ſcheuren: De handen te wringen: op de heup en borſt te ſlaan: Met een yſelike ſtem op de daken en door de ſtraaten misbaar te maken: Van ſpijs en drank, ſnaren-ſpel en allerlei vermaak te vaſten: Zeden, van welke d'een nog wort na-gevolgt, en d'andere, als een teken van over-maat in't *treuren*, den hoopelooſen Heiden gelaten. Wat een dwaasheit, die in Iſraël, ten dage des ongevals, de Bijbel ſluit, als of die door Rouw wiert ontheiligt, daar de ſelve beter is tot ſielen-trooſt, als de Treur-beker over Vader en Moeder! Waar toe pijpers en huilers met den overſten Jaïrus, gehuurt, tot beklag? treur-vrouwen, Præficas, voor 't lijk, die met moeite de traanen uit d'oogen parſſen, in kleine fleskens vergaderen, andere aanwyſen, hoe ſy klagen moeten, rukkende 't hair uit het hooft, kloppende op

de borſt, krabbende 't aangeſigt op, en wat de dulle raſerny kan bedencken en veinſen? T'allen dage belagt de wijsheit Cleopatra's droefheit, die haar ſloeg over Antonius doot, een borſt kreeg, ſoogeſwollen, dat'er een harde koorts uit ontſtont; En die van Alexander, welke over Hepheſtions ſterven Paarden en Muilen de lokken af ſneed, ſelf de bol-werken der Steden omwierp, om alles in den Rouw te ſteken, gelijk die dwaſe Conink twaalf duiſent talenten tot ſijn begravenis gaf, nevens de vergoding. Soo wan-gelatig was 't Heidendom, dat de beſte en geſchikſte d'onmatigheit in 't openbaar verboden; De Romeinen in haar tafelen wel duidelik, onder andere: *Mulieres genas ne radunto*, dat de wyven hare wangen niet en krabben. Maar ons, die Chriſtenen ſijn, is de matige Rouw over onſe Moeder betamelik; Een Rouw, die over een komt met het verlies van Haar liefde, raad en bekommering; met de pligt van Princen-kinderen; met d'eer van haar Hooge perſoon, die niet moet henen gaan, als booſe grooten in Iſrael, ſonder begeert te ſijn. Ons genoeg, te *treuren over onſe Moeder*, en *in 't ſwart*, na Davids ſpreuk, *gebukt te gaan*.

Dog nu tijt, dat we een andere beweging voegen by die voorige; wel *treuren*, maar, na de wijs der Chriſtenen, als *niet treurende*.

Het *treuren* over 't ongeval van Uwe Moeder ſou liefde kennen tot haar oorſprong, maar dewijl 't weg gaan

Haar

Haar verre het beſte is, wort het buitengeſloten. Toont nu liefde, met Haar ſiel de ruſt en vreugt wel te gunnen. Verblyd u met de blyde. Wat heeft ſy in haar jeugt, kinder-baren, weduwſchap tegenſpoet geſien! Wat een gewelt en vergetelheit van weldaden hier te Lande! Wat al rampen aan kinderen en Vrienden! Behalven de ſonde, die wy alle hebben, of wy bedrogen ons ſelven, en Haar ligtelik omringde; de Satan, die niet naliet Haar ſtantvaſtig gemoet te beſpringen, had ſy in den Ouderdom ſoo een ſcherp graveel, ſwaren hoeſt, perſende benaudheit, verſelt met ſterke koorſen, hevige zijd-pijnen, dat Hare gang wiert belet, haar vleeſch uitgeteert, haar geeſt 't vierig fenijn van alle de pijlen des Almagtigen op haar gelijkelijk los geſchoten, moſt indrinken. Gelijk een krane en ſwaluwe alſoo piepede ſy: Sy kirrede als een duive: verhief hare oogen om hooge: Ik worde onderdrukt, O Heere, weeſt gy mijn borge, met Konink Hizkia. Soud gy dan *treuren*, daar ſy van alle de ſmerten is ontbonden, en ſelfgeoordeelt heeft, ſy waren liefdeloos, die om Haar verloſſing niet wenſchten en baden?

Soud gy *treuren*, daer ſy ſlaapt, en ſagtkens ruſt van haren arbeit? Daar ſy met Chriſto is ſalig? Erinnert u maar d'ootmoedigheit voor God, met welke ſy haar bekleet heeft: de bekommernis om voor ſijn Regterſtoel te konnen ſtaan, wegens diep gevoelen van onwaardigheit door miſdaden: 't Geloof, 't welk door

aanvegtingen ſevenmaal geſuivert, de proef van opregt te ſijn uitſtont; De lijdſaamheit, geoeffent na 't voorbeeld van Chriſtus: De veragting van d'ydelheit des werelts: de verloochening van haar eige ſelf, om de ſtem van den Overſten Leidſman en voleinder des Geloofs in gehoorſaamheit te volgen: 't Wijs beſtel van haar Huis: De trooſt aan elk, die met haar moeite had: De lof van trouwheit gegeven aan Dienaars: De vermaning aan 't Hofgeſin van vrede en ordre te bewaren: D'onderwyſing van ſterflikheit, en hoe men, na haar exempel, de dagen, eer het te laat was, kon tellen: 't Verlangen om ontbonden met Chriſto te ſijn: 't Sugten: Och wanneer komt die uur? 't Klagen: Hoe blijft mijn God ſoo lang agter! de tydige verhooring der gebeden, die haar geleit op een Ruſt-bed, gevallen in een ſluimering, ſonder pijn of wan-geſtalt der leden, op een Ruſt-dag, de ruſt gaf: Kan, na ſulken weg in te ſlaan, een ander eind als den Hemel, bereikt ſijn?

Soud gy *treuren*, daar dit lijk der ſalige Princes, na 't graf der Princen gevoert, Koninklijk ſal opſtaan? Dit verderflike ſal onverderflikheit aandoen, en dit ſterflike onſterflikheit. Als ſy na hare huit den romp doorknaagt ſullen hebben, ſal ſy uit haar vleeſch God aanſchouwen, welken ſy aanſchouwen ſal, en geen vreemde, gelijk hare nieren in den ſchoot daar na verlangden. In dit Lighaam droegſe de dooding des Heeren

Je-

Jesu, daarom sal het leven Jesu ook daar in geopenbaart worden. Dat vernederde sal hy veranderen, op dat het selve gelijkvormig werde sijnen heerliken lighaame, na de werking, waar door hy ook alle dingen hem selven kan onderwerpen. Volgens Gods belofte moet hare doot tot overwinning verslonden sijn, en Satans kop, die 't gewelt in de selve heeft, vermorselt. Na sijn verbond is hy haren God, soo wel in de ledematen, die hy de segelen der genade meenigmaal heeft ingedrukt, en daar door aangeraakt tot onsterflikheit, als in de siel, soo dat Hy hare stof niet sal verwaarloosen. Haar hooft is Gods Soon, ook gestorven en in 't graf gelegt: Soo is door sijn zegen haar begraaf-plaats geen gevangen-huis, bewarende 't lijk tot de brand der Hel, maar een lieflike rust-kamer, een *dormitorium*, tot dat Jesus door de stem des Archangels haar opwekt. Sy was een Tempel van den Heiligen Geest, derhalven 't gruis daar van heilig, en Gode in d'oogen kostelik, door den selven geest, die in Haar gewoont heeft, weder te verlevendigen. Sy is overstroomt, was gelijk een slaap, in dien morgenstont sal sy sijn, gelijk het gras, dat verandert. Soo U Moeder in eeuwigheit sliep, of soo opstont, als sy viel, 't waar beklaaglik, maar sy sal nu verheerlikt ontwaken. Wie gaf niet gaarn een oud versleten kleet, om een, 't welk nieuw was en kostelik geborduurt? Valt het bitter den aardschen Tabernakel, die ons voor-ging, ontsloopt

te ſien, hoe ſoet, na een kort *interim* des doots, na een ſlaap, waar in men ſelve geen oogenblik rekent, haar in een andere heerlikheit te ſien opgeſet! De geeſt hier met ſonden bevlekt, met elenden beſogt, komt na een leemen hut te laten, wederom, vindende een rein en koſtelik Paleis, onſterflik als ſy ſelve, dan te ſetten als een fijne en onbeſmette diamant in een ring van ledematen, die 't uitgeleſen gout, wegens duurſaamheit en klaarheit, over-treffen.

Voegt, Chriſtenen, deſe ſtaat van U *Moeder* by de vorige, ſoo hebt gy reden van regt op te gaan in 't wit, als een die verheugt is over haar verheffing. Geen klaag-vrouwen ſoeken wy nu, maar Pſalmen-ſingers. Hier gaa het, als op de begraavenis van Paula, alwaar *Pſalmi ſonabant*, de geſangen geluid gaven; Als op die van Cæſarius, welke met velerley ophef van lof-liederen ter aarde is gedragen; na 't geen Hieronymus van d'eene, en Nazianzenus van d'andere ſpraken. Waar toe dog die vreugde-galm? magmen vragen aan Chryſoſtomus, die ons antwoorden ſou: Om God te danken, over 't kroonen van den ſtryt des overledenen. Dewyl hy den afgeſloofden vry laat, uit de onſekerheit opneemt en by hem behout. Wouden dit de waſſching van 'tlijk, 't luiken der oogen; 't witte kleet, 'tbed vanneer, het kiſten, de ſpecerijen, 't overbrengen van de Leden op een wagen van Stacij, 't voor-uit gaan en 't volgen, alle die ligtende was-kaarſen giſteren avond niet

niet verbeelden? Mogten we de Princes hooren uit de heerlikheit, sou sy niet singen met Christo: Nu stelle ik den Heere geduuriglik voor my; Om dat hy aan myne regterhand is, sal ik niet wankelen. Mijn herte is verblijt, myn eere verheugt haar: Mijn vleesch sal seker woonen: Hy sal myne siel in de Helle niet verlaten, hy sal niet toelaten, dat sijne Heilige de verdervinge sie: Hy maakt my 't pad des levens bekent; Versading der vreugden is voor sijn aangesigt, lieflikheden vind ik in sijne regterhand eeuwiglik. Kond gij dan, Soonen en Dogteren van soo een Moeder, meer *treuren*?

Ja maar! 'k misse onderwijl mijne *Moeder*, sal haar 't gantsche leven niet meer sien, en daarom nog *treurig*. Dog let op de waarheit, en gij mist haar niet, dewijl God met sijn algenoegsaamheit in de plaats komt, Ugeworden tot Vader en Moeder. Wat voordeel wagt gij van Ouders, 't welk by sijn goedertierenheit niet dobbel wiert weder gevonden? Is 't liefde en ontferming? Siet, gelijk hem een Vader ontfermt over de kinderen, ontfermt hem de Heere over de geene, die hem vreesen, Daar sijn Ouders, hoewel selden, die d'ingewanden sluiten voor de kinderen. Sy konnen misleit door quade raad, vertoornt door ondankbaarheit, de genegentheit in binden; Dog noit viel in God dit gebrek. Wat mensch is onder u, vraagt Jesus, die sijn soon een steen geeft, als hy hem om broot bid, of een slang, als hy hem om een vis bid? Indien dan gij, die

boos

boos ſijt, uwe kinderen goede gaven geeft, hoe veel te meer ſal uwe Vader, die in de hemelen is, goede gaven geven. den geenen, die ſe van hem bidden! 'T is een Monſter in de Natuur, als de Moeder tegen haar eige vrugt wreet is. Met ſchrik leeſtmen van Maria, in Jeruſalems belegering, die haar Soon kookte, en opat. Kan ook een Moeder hares zuigelinks vergeten, dat ſy haar niet ontferme over de Soon hares buiks? En of 't ſchoon gebeurde, ik, ſegt de Heere, ſal uwer niet vergeten. Hoe waardig waar ons deſe liefde Gods, boven die van de Moeder, konden we daar in gewortelt en gegrond ſijn; Ten vollen begrijpen met alle de Heilige, welke hare breette, en lengte, en diepte en hoogte ſij: Die bekennen, daar ſij alle kenniſſe te boven gaat, ſoo te vervullen tot alle de volheit Gods! Sijn liefde is een *amoris portentum*, na de ſpreuk van d' oude Leeraar, des te wonderliker, na dat wy die onwaardiger ſijn, des te aangenamer, na dat die vrijwilliger, des te heerliker, daer die eeuwig is. Is 't zegen van U moeder, waar aan gy gaarn deel had? Hier is deſe God en Vader onſes Heeren Jeſu Chriſti, die u zegent met alle geeſtelike zegening in den Hemel in Chriſto. Der Ouderen zegen is een uitdrukſel van liefde, die uit haar ſelf in de werelt nog geluk nog ongeluk werkt; een gebed tot den Schepper, of uit ſijn Naam, ten hoogſten, een voorbedied: Dog de zegen Gods ſijn almagtige goedheit, die onwederſtandelik 't heil gebied. Is het

het de tedere ſorg tot U beſt? De Heere ſorgt voor u, meer als een Moeder, ſoo dat gy ſonder bekommernis kond ſijn, alle ſorg op hem werpen, alle u wegen op hem wentelen, dewijl hy 't wel maakt. Zijt dan niet beſorgt voor U leven, wat gy eeten en drinken ſult, en voor u lighaam, waar mede gy u kleeden ſult? Is het leven niet meer dan het voedſel, en 't lighaam dan de kleeding. God geeft, 'tgeen noit Moeder dee, het meerder, ſou hy 't minder weigeren? Aanſiet de vogelen des Hemels, dat ſy niet ſaeien, nog maeien, nog in de ſchuuren verſamelen, U Hemelſche Vader voed de ſelve, gaat gy die niet ſeer ver te boven? Siet de lelien des velts, die niet arbeiden, nog ſpinnen, daar Salomon in alle ſijne heerlikheit niet bekleet was, gelijk een van deſe; Indien God het gras des velts, 't welk heden is en morgen in den oven geworpen wort, alſoo bekleet, en ſal hy u niet veel meer bekleden? Heidenen ſijn bekommert, gy hebt de Hemelſche Vader, die weet dat gy alle deſe dingen behoeft, en ſalſe u by ſijn Koninkrijk en geregtigheit, welke gy ſoekt, toe-werpen. Daar hy dan Vader is, en alwetend in 'tgeen wy nodig hebben en hoe we het erlangen konnen, en almagtig, wat feilt'er aan, datwe ons aan hem, den getrouwen Schepper, niet bevelen? en hem belijden mer Auguſtijn, de goede almagtige, die ſoo voor een igelijk ſorgt, als of hy alleen voor hem ſorgde, en ſoo voor alle, als voor een igelijk? Is 'tgemeenſaamheit? Vrijmoedigheit? Trouw

onderwijs, 't geen gy hoog geagt hebt in U *Moeder*? Gy hebt dit al, in oneindigheit, by God, door den geeſt der vrijheit die ons leert roepen Abba, Vader. Soekt gy erf-goet? By hem vind gy een leven der genade, een Coninkrijk der Hemelen. Daar wy Chriſti ſijn, en Chriſtus Godes, is alles onſe, Paulus, Apollos, Cephas, de werelt, het leven, de doot, tegenwoordige en toekomende dingen. Sara mag tot Abraham ſeggen: Iſmaël, den ſone deſer dienſtmaagt, ſal met mijnen Iſaac niet erven; dog Jeſus ſchaamt ſig niet ons broeders en ſuſters te noemen, ſtort ſijn Godlik bloet daar toe uit, bied ons ſelve aan, om de goederen des Vaders met hem te aanvaarden.

Bedenkt dit, *Princen* en *Princeſſen*, erfgenamen van die *Moeder*, op dat gy op den Heer vertrouwt, en geen vleeſch, 't welk vergaat, op dat gij in ſijn vrees ſonder bekommernis ſijt, meer als of Uwe *Moeder* nog leefde. Erkent dit Heeren, Jonkvrouwen, Knegten en Maagden, in plaats van hare Hoogheit, krijgt gy de Goddelike Majeſteit u ten goede, die 't hert der ſonen en dogteren tot U verwekken ſal als dat van hare Moeder, of ten minſten, door ontelbare wegen u kan en ſal vergenoegen. Laat ons maar ſoo wijs ſijn, dat we de gehoorſaamheit en dienſt onſe *Moeder* in opregtigheit beweſen, Gode, die haar plaats bekleet, ſoo opregt opdragen en over-brengen: Dat wy, als regt-ſchape kinderen, ſijn beelt vertoonen, heilig ſijn, gelijk hy heilig is;

Dat

Dat de geeſt onſes oudſten Broeders ons leide, trooſte ſterke en verheuge; Dat wy den Vader eeren, lief hebben, dienen, in vreeſe voor hem wandelen den tijt onſer inwooning. Onder menſchen kan het t'ſamen gaan, een waaragtig kint en een ongehoorſamen te ſijn, dog by God is 't een tegenſtrijdigheit. De kinderen Gods en de kinderen des duivels ſijn hier in openbaar, een igelik die de regtvaardigheit niet en doet, die en is niet uit Godt, dog, die de ſelve doet, is uit hem. Datwe dien God betrouwen in alle geval van lighaam of ſiel. Kinderen ſijn op de ſorg van haren Vader geruſt, en ſouden wy het niet ſijn op die van den Heer? Datwe gedult hebben. 'T onaangenaam, 't geen ons overkomt, is ſijn kaſtijding tot ons beſt; De liefde de wortel, waar uit 't kruis ſpruit, 't welk ons de rug drukt. Wy konnen ſonder 't ſelve hem niet kennen in ſijn regtvaardigheit, goedheit en magt; Ons ſelven vernederen; Geleert, geneſen, geoeffent en met Chriſto verheerlikt ſijn. Datwe ons waardig dit kindſchap dragen. Geringe, ſchandige dingen paſſen geen Koninks kinderen. Haat en hebt lief 't geen hy haat en lief heeft. Dat alle uwe wegen met de ſijne over een komen. Ik ſegge u, met Chriſto, hebt uwe vyanden lief, ſegentſe die u vervloeken, doet wel den genen die u haten, bid voor de geene die u gewelt doen en vervolgen; op dat gy meugt kinderen ſijn uwes Vaders, die in de Hemelen is. Datwe, als kinderen, niet eigen hebben; wat in ons is, hem overgeven tot ſijn

heerlikheit. Toont, boven al, broederlike liefde, tot Jesum, die ons de gemeinschap Gods door sijn bloet verkreeg; soo verre, datwe voor sijn Naam nog goet nog bloet dierbaar agten, en alles, om sijnent wil, gaarn verloogenen; Tot alle de kinderen van'tselve huisgesin des Vaders, als mede-broeders en Susters. Een igelik die lief heeft den genen die geboren heeft, heeft ook lief den genen, die uit hem geboren is, besluit den Apostel Johannes. Datwe ons in de hoop der vaderlike erfenis salig verklaren; daar in roemen; Na't besit steeds verlangen; Om't selve met vreugd, alles 't geen moeilik is, uitstaan. Waarlik dan sijn wy kinderen, en God is ons alles in plaats van de *Moeder*.

Wat sal ik seggen? Self mist gy dese *Moeder* niet, want gy haar in de heugenis kond prenten, en alle hare deugden, sonder eenig gebrek of pijn meer te sien, U vertegenwoordigen, tot navolging. *Moeders* van dit doorlugtige Huis weest soo Gods-dienstig, en trouw voor de Wet der Reformatie bevestigt hier te Lande. Laet U eerbaarheit door geen weelde kreuken, geen verleiding schenden. Toont vrypostigheit in 't ontdekken van geveinsde en 't wederstaan van stoute: Beleeftheit aan elk die vreesagtig is, en u genade, als een werktuig van Gods hulp, te voet valt: Vergeeft ongelijk en ondankbaarheit. Hebt mede-dogen met verdrukte; helpt den elendigen; Vordert de regtsaak van weesen en weduwen, Dankt en beloont

trouwe

trouwe Dienaars. Hout u manlik en ſtantvaſtig als een rotz tegen ſterke winden en hoog-gaande golven. *Kinderen* van deſe *Moeders* ſijt ſoo eerbiedig, gehoorſaam, beleeft aen de uwe, gelijk ſy aan de Hare, ſoo miſt gy niet aan hare Hoogheit als de Naam, en't geen ſy beſat voor haar ſelve, dewyl ſy dus in haar levendige beelden ſal herleven. U *doorlugtige Princen* Stad-houderen, geve den Hemel elk een Rebecca, wiens ſaat de poorten Uwer haters beſitte, en van geſlagt tot geſlagt in deſe Landen op den Troon klim, een Princes blinkende van deugden als die ſalige, ſoo ſult gy U met Iſaac troeſten na de doot van deſe Sara!

Dog Chriſtenen, willen we nog *in't ſwart gebukt gaan, en treuren over onſe Moeder*, wy konnen het doen, niet over deſe die doot is, maar leeft, en veele kinderen in onſe ſiel tot Gods oneer voortbrengt. 'K meen de verdorventheit der ſonde. Hoe ſnoode haar vrugten! Hoe vervaarlik de dochteren, en by gevolg, hoe miſmaakt en gruwelik de Boom en Moeder! Segt van nu aan de Satan, en Vader der boosheit, de gantſche gehoorſaamheit op, en U vleeſch, de Moeder, Uwe lieſde. Doot haar in den haat, nijt, hovaardy, dertelheit. Begraaft haar. Legt op den Romp de ſware ſteen van opregte bekering; Dan ſult gy, in plaats van *treuren*, over haar bly en triumphant ſijn; Vry worden, Lighaam en ſiel, alle hare werktuigen, voor Chriſto en U ſelven erven.

Behalven deſe *Moeder*, nog eene waaragtige en beminde, waar overgy treuren kond: 'T Land, waar in wy woonen, 't welk ons geteelt en opgevoed heeft, aan den Heer getrouwt, als hare Man, nu deerlik met oorlog en water-vloed beſogt: De Kerk Chriſti in 't Land, aan wiens borſten wy geſterkt, en op wiens ſchoot wy getrooſt ſijn. God ſtelt U tot Voedſter-Heeren en Soogvrouwen, in 't midden van veele duiſent kinderen; derhalven d'oogen geen ſlaap te geven, nog d'oogen-leden ſluimering, tot dat deſe *Moeder* in den verdrietigen Ouderdom deſer eeuwen vreedſaam mag ruſten.

Die Jeſu wil doen, ſijn hem tot *Moeder*. Haar dan, daar hy ons tot broeders kieſt, in ſijn gelijkvormigheit alle dienſt te bewyſen. De vyanden dee David in onſe woorden goet; Wanneer ſy krank waren treurde hy, als by 't verlies van ſijn Moeder: Wy ſijn van Goddelijken imborſt, ſoo deſe geeſt van den Vader in de Hemelen in ons woont.

De Heer ſal dan (om met de hoop Davids te eindigen, gelijk wy met ſijn beweging begonnen) niet verre van ons ſijn, na onſe geregtigheit Regt doen. Die ons quaat doen, met ſchaamte en ſchande bekleden, als met ſwarte rouw-klederen, maar ons vrolik maken, datwe geduriglik ſeggen: Groot gemaakt ſy de Heere, die luſt heeft tot de Vrede ſijner kinderen. *Treuren* wy; Hy ſal de tranen af-wiſſchen, en die in ſijn fleſſche vergaderen. Voor 't vaderland, d'aardſche Moeder, ons een

He-

Hemelsch Canaan geven. Voor een Kerk door menschelike driften geslingert, de vergadering der eerstgeborene, te vinden in de Hemelen, de veele duisenden der Engelen, de geesten der volmaakte Regtvaardige. Voor bloet-vrienden en die ons waard sijn, hem selven tot een algenoegsame. Dan sal onse tong sijn geregtigheit vermelden, en sijn lof den gantschen dag. Soo datwe niet meer sullen *gebukt gaan*, maar met opregten hoofde in de vryheit onser heerlikheit: Niet meer *in't swart*, maar in't wit, aangedaan met de blinkende klederen des heils, en den Mantel der geregtigheit: Niet meer *treurig* over onse *Moeder*, maar altoos vrolik in God, onse Vader.

A M E N.

DE EEREN-GEDAGTENIS

van Hare

HOOGHEIT,

Afgeleſen na de Predicatie.

M, na pligt van deſe uur, 't Leven en de Doot van de *Doorlugtige en hoog-geboore Vorſtin en genadige Vrouw, Vrouw* AMELIA *Princeſſe van Orange en Naſſau, geboore Gravinne van Solms, Vrouwe ende Baronneſſe van Turnhout, Sevenbergen, &c.* te herdenken, ſullen we kortelijk van de wieg tot aan 't graf, de ſonderlinge hant van Gods voorſienigheit over haar beſchrijven.

Sy is gebooren in 't Jaar onſes Heeren ſeſtien hondert en twee, den agt en twintigſten dag in Oogſt-maant, tot Bronſvelt, 't Hof van de Heeren Graven hare loffelike Vaderen; Van Vaders wegen, uit de vermaarde Graaffelijke Stamme van Solms, die in Graaf Philips de agtiende, de welcke het Kaſteel van Solms, over drie eeuwen, timmerde, en ſijn Soon Otto met ſijne Naſaten tot Graven van die Naam inſtelde, haren oorſpronk heeft uit het aloude geſlagte van Naſſau. Tot

Groot-Vader erkende sy Heer Koenraad Grave van Solms, en *Groot-Moeder* Vrouw Elisabeth, Gravinne van Nassau in Dillenburg, Suster van Prins Wilhelm de eerste van Orange, die de steen van onse Vryheit voor een eeuw gelukkig geleit heeft. Tot *Vader* Heer Johan Albregt Grave van Solms, en *Moeder*, Vrouw Agnes, Gravinne van Sein en Witgestein. Gelijk de vrugtbaarheit van dit hoog-ge-eerde Huis aan alle syden (behalven haar verswageren aan de meeste Keur- en Vorstelike Huisen in 't Roomsche Rijk, en tot sevenmaal in haar groot Stam-huis der Nassauwers weder te keeren) aanmerkens waardig is, sijnde de Heer Vader uit veertiene de derde, en onse Vrouw Amelia uit gelijk getal de elfde; Verdient de Godvrugtigheyt van't selve geen minder lof, dewijl het aan haar Hemel veel vaste en heldere Sterren had tot Heidelberg, die Moeder-Stad in Israël, wiens geestelijke Borsten wy de Catechisme, den regel der verbetering der Kerke hier te Lande, noit klein te agten, schuldigh sijn: dikwils heeft onse zalige Princes met dankbaarheit erkent, dat hare verheffing en zegen, wel Gods vrywillige genade, maar die de vroomheit harer Ouderen opentlijk beloonde, moest toeschrijven.

Haar Jeugt heeft het geluk gehad van een seer Christelijke en hoffelijke opvoeding, dog het ongeluk van met het Koninckklijke Huis van Bohemen, hoewel boven gedagten tot haar zegen, te moeten vlugten.

God

God voorſag haar met een geſonde getempertheit, en ſchoone bevalligheit: Het aangeſigt, oogen, ſpraak, handen, gang, geſtalte waren Princelijk, dog de gaven van 't gemoet haar vertoonende van agter die ſigtbare Tapijt, veel uitnemender. Een wyt begrip des herten was haar ingeſtort; Een geſwind en verſiende oordeel: in ſaken van Staat, inlandſche beroerten, oordeelen Gods over 't huis, als een Propheteſſe, gelijk die haar Doorlugtige perſoon ſteeds hebben by-gewoond, getuygen ſullen; een vaſte en levendige heugenis, welke op alle de daden des Heeren aandagtelijk agt gaf, en in haar hert, als een koſtelijk Kabinet, ſloot, tot onderwijs harer kinderen; altyd tegenwoordig van geeſt; rijk en deftig in taal; rijp in 't overwegen, ſpreken, en uitvoeren, cierlijk in ſtijl, net en heerlijk in kleeding en hofhouding; Noit te vergeten het ontſag 't geen haar tegenwoordigheit over al mee bragt: Haar bequaamheit om uit iemands oogen en ſwieren de geheime gedagten t'onderkennen, ſtralen van Goddelijkheit, waar mede d'allerhoogſte ſoo nu en dan begiftigde, die hy tot wat groots wou verheffen. Herdenkt deſe en andere gaven, vergadertſe by een, en gy moet beſluiten; dat niemant beter, als haar, de hoogheit, naderhant van God geſchonken, kon paſſen.

Wat haar Chriſtelijke en Princelijke deugden belangt; Haar Godſdienſt was na de wet der Reformatie hier te Lande beveſtigt. Haar ziel ſeer afkeerig van

twee-ſpalt en ſcheuring. Meewarich was ſy met die verleyt waren, doch ſtreng tegens de verleyders van ſinnen, die met ſchoone woorden koopmanſchap van zielen maeken, en door Meeſterſchap de eenvoudige verſchrikken. Hielt Leeraars, die nederig van herten ſijn, naarſtigh, yverig, ſelve in 't beſtraffen, haar meer t'huis met boeken, als op ſtraat met regering, meer met arme in Hutten, als met groote in Saletten, beſig hielden, in groote waardye. vermaandeſe trouwelijk en openhertig tot haar pligt. Ondervraagde naauw wegens gronden van geloof, ſekerheit van overſetting en uitlegging, redenen van ſwevende geſchillen, vorderde van alles klaar bewijs, ſonder op het bloot ſeggen van menſchen te ſteunen. Sprak ſteeds met diepe eerbied van de oneindige natuur en haar werken; dankbaarheit voor de hooge wijsheit, die haar perſoon en Huis, Land en Kerk ſoo wonderbaarlik gade ſloeg; met vaſt betrouwen en volheit van hoop in 't toekomend. Haar eerbaarheit eiſcht geen kleine lof, door geen weelde gekrenkt, geen verleiding geſchonden, in alle geluk en tijd even helder. Den Heere Keurvorſt en andere Grooten hebben haar om dien glants ontſien en bemint, waardig geagt, datſe alle Princeſſen van Europe ſy tot een ſpiegel en voorbeelt. Haar vrymoedigheit in t'ondekken van ſtaat-ſonde, en die in bedaartheit met al haar ſtreeken de geveinſde en ſtoute voor het oog te leggen tot beſchaming, was ſonder

der weergaa. Haar beleeftheit om den vreesagtigen, onder d'aanspraak en by verloekschriften, genadig in 't gemoet te komen: Hare goedertierentheit in't vergeven van spijt en ondankbaarheit, sonder meer haat te dragen; Haar dankelijcke erkenteniſſe aan trouwe Dienaars en Dienareſſen, in't beſorgen van loon, waar op sy eerlik konden beſtaan; Haar mede-doogen met verdrukte huiſen, ja vyanden, tot een deerlijk schouw-spel geworden, waar over sy haar niet heeft verblijd. Haar beklag over d'elende van volkeren, welker Chriſtenbloet, om de paſſie der Grooten soo onwaardig geplengt wiert: Haar groote genegentheit tot onse vereende Lantschappen, dieſe lief had als de Appel harer Oogen, als haar eigen vaderlijke grond, voor welker vryheden en oude voorrechten sy alles sou opgeſet hebben, altijd radende tot der selver bewaring, sijn noit uyt onse heugenis te wiſſen. Voorwaar sy had een meer als mannelijken inborſt, was een Debora in 't moedigen van haren Barak tegen Jabin, die 't Land doen drukte. Stantvaſtig in ongeval als een rots, die van sterke winden en yselijke golven niet en breekt. Gedenkwaardig hare woorden, doen sy, op't gerugt van de uiterſte nood hares Soons, Prins Willem de tweede, hoogloffeliker gedagte, uit dit Huis met haar Karos na 't Binnen-Hof reed, en een treffelijk Leeraar van 's Gravenhage, een wijl in den Heer ontslapen, van't aangesigt des Princen, even in een Lijk verandert, haar byquam: De

bedroefde man maakt de Moeder de doot, die de ſuilen onſes Lands heeft doen daveren, bekent, ſeggende, geen reden te weten, waar mede hare Hoogheit in deſe verſlagentheit waar te trooſten. Soo lang daar een God is, Antwoort de Princes, heb ik genoeg ſtof tot trooſt. De Leeraar daar op: Mevrouwe, u Hoogheit trooſt my, in plaats ik haar trooſten ſoude. Sy vervolgde haar reden: Het heeft Gode beliefr ons Huis te ſtraffen, bidde hem, dat het daar by blyven mag. Sy verloor inſgelijks hare moet niet, als dat ſelve Huis door d'ondankbaarheit der tyden gedrukt wiert: Beval de ſake God en ſijn geregtigheit: Leerde haren klein-Soon, het Juweel, 't geen den Hemel hare ſorg toe-vertroude, 't quaat noit met quaat te vergelden, geduldig te ſijn, op God en ſijne voorſienigheit alle ſorgen te wentelen, die ſou 't wel maken, gelijk hy tot eeuwige verwondering, door een weg, die de Naſaat niet ſal derven geloven, het nog in hare dagen gedaan heeft. Als de Franſe dwingelandy 't Landt overviel, ſy van Parijs, twee malen, was gewaarſchouwt, dat haar perſoon niet ſmadelijk bejegent, maar alle hare ſchat tot buit ſoude worden, en ſy in die nagt, in welke de Borgery, door de togt der Vyant over 't Ys, den laatſten adem harer vryheyt voor oogen ſag, wiert gebeden van dog hare goederen te laten pakken, na een bemuurde plaats in haar eigen Jagt weg te ſenden, kondemen haar hert niet bewegen, om met eenige van haar

haar koſtelikheden de vlugt te nemen, als of haar geeſt de hand Gods tot hulp had voor-uit geſien.

De gaven, die men noemt van geluk, ſijn niet min groot geweeſt. Verheven tot Princelijke waardigheit door 't Huwelijk met dien blixem des Oorlogs, Prins *Frederik Henrik*, hoogloffeliker gedagte. Tegen haar dank quam ſy in 't Land, vlugtig met het Koninklijke Hof van Bohemen, had gaarn in Duitſland by haar Magen gebleven. Den Almagtigen wend de ballingſchap onverwagt tot haar voordeel. Wel mogt de vlugtende Majeſteyt tot haar, nu ondertrouwt, ſeggen: Madame mijn ongeluk is u geluk. Wel mogt ſy haar devys nemen uit het twaalfde Vers van den hondert en ſeſtienden Pſalm: *Quid reddam Domino?* Wat ſal ik den Heere vergelden? In dankbaarheit voor ſoo een weldaat, Sy ſag d'eenige Soon Prins *Willem* de tweede van dien Naam, daar d'andere vroeg in heerlikheit was opgenomen, erfgenaam van den Throon ſijnes Vaders, vereenigt met de outſte Koninklijke Dogter van Groot-Brittanje, uit wiens aſſche onſe tegenwoordige Phenix, Prins *Willem Henrik* de derde, ontſproot. De Dogters treffelijk verhuwelijkt: d'Oudſte Princeſſe *Louiſe* aan de magtigſte Prins *Frederik Willem*, Keurvorſt van Brandenburg, in deſe Oorlogen een held Gods als David, dog haar Moeder, na den Hemel, voorgegaan. De Princes *Albertine Agnes* aan Prins *Willem Frederik* van Naſſou, den anderen Stadhouder in Vrieſland en Groeninge, twee van

Neer-

Neerlants Vereende Regeringen. De Princes *Henriette Catarine* aan Prins *Johan Georg* Vorſt van Anhalt, Stadhouder en Velt-Heer van hoog gedagte Keur-vorſt. De jongſte Princeſſe *Marie* aan de Prins *Lodewijk Henrik*, Paltz-graaf en Hertog van Simmeren. Uit welker eerſte, die pronkpaarle van onvergeleke goetheit en Godvrugt, de treffelijke Keur-Prins *Karel Amelis* verſcheen, een Son van ſijn Huis, helaas! ontydig ondergegaan, met nog twee Princen, de hoop van ſoo veel volkeren; en uit de tweede een dappere Stadhouder, die de Opper-Velt-Heer ſijn Neve trouwelik op 't helden-ſpoor naſtapt, onafſcheidelik aan ſijn ſyde vogt in de vermaarde Slag van Sheneffe, ſoo jong als hy was, tot geen klein genoegen van den ouderdom der Groote Moeder. Voegt by dit alles, 't lang leven in haar linkerhand, de dagen eenes Koninks, rijkdom en eer in haar regter een loffelike naam als der Grooten op aarde, die ſy giſteren in haar Graf heeft gedragen.

Dog al dit geluk was met geen klein ongeluk verſelt. In de jeugt dwong haar 't noodlot te vlugten voor de Vyand: Sy moſt haar Heer Vader in een vreemd Land ſien begraven. In 't Houwelik beſogt haar God met veelerlei gevaar van haar Gemaal in den Kryg, twaalf tegenſpoeden in 't kinderdragen, 't weg gaan van het dekſel harer oogen. Weduwe geworden ſtierf hare Soon; Ging 't Huis als onder: Voelde ſy groot gewelt en vergetelheit van weldaden, een moeielijke voogdy

voogdy, onwaardige ſmaatheit in vinnige Schriften, hoewel ſy die edelmoedig, met veragten, voor by ging, agtende die onwaardig om geleſen te worden, van oordeel, dat'er te veel eerlijke Inwoonders leefden, om de loffelijke daden van Orange te konnen loochenen. Ik ſwyg van rampen aan Kinderen en bloetvrienden, die de magtigſte Huiſen, gelijk de hooge Bergen en Boomen de donder en blixem-vlagen, meeſt ſijn onderhevig. Na alle de verwiſſelingen van Gods hand, beproeving van deugt, ervaring van hulp: Na 't verſchopte geſlagt te ſien opgeholpen door een meer als menſchelijken arm, 't Vaderland by wonderen herſtelt, de Vyand verjaagt, de afgeſcheurde Leden vereent tot het oude Staat-lighaam, de Heere Keur-vorſt met ſijne Princen den ouderdom beſoekende en ſegenende, herleefde ſy wel in den geeſt, dog in 't vleeſch tot grooter moeite en verdriet. De nieren lang beſogt met ſcherp graveel, de borſt met onlydelike hoeſt en benautheit, het bloed met ſterke en uitnemende koortzen, haar linkerſyde met hevige pijn, Maanden en Jaren aan een, dat ſelve haar gang ter vergaderinge Gods wiert belet, 't vleeſch uitgeteert en haar ſmerten ſeer vermenigvuldigt wierden, t'elkens harder aangetaſt ſijnde.

Daar op bereide ſy haar herte tot de doot, die als voorſiende. 'T eerſt, dat ſy my ſeide, haar ſiel te bekommeren, was d'onwaardigheit wegens hare miſdaden: Hoe ſal ik voor Gods Regterſtoel konnen beſtaan!

Dog haar geloov', niet weinig aangevogten, overwon daar na alle ſchrik, Jeſus alleen met ſijn Heilige verdienſten, kende ſy voor haar genoegſame geregtigheit by God. Seide meer als eens, dat ook ſijn exempel van lydſaamheit boven alle redenen, haar ſiel kon verſterken. Weinig ſteunde ſy op haar eigen kragt. Dikwils riep ſy uit, als wegens pyn haar alles te bang ſcheen; Heere verlaat my dog niet. Ontfermt u myner, myn God; helpt my, ô Godes Soon. Sy veragte de ydelheit des werelds. Als men ſprak van eenige Heeren, die na haar geſontheit vraagden, van 't volk, dat bedroeft was over haar ſiekte en haar in waarde hielt, wegens d'opvoedinge van myn Heer den Prince, was ſy wel vergenoegt, maar in betuiging, dat ſe niemant meer nut kon doen. Verſtont ſy nieuwe tydingen, raakten die haar weinig. Haar taal was: Ik ben nu niet meer in de werelt. t'Ongeluk trof haar, dat Me-vrouwen de Princeſſen, hare Dogteren, in deſe laatſte ongevallen, afweſende waren, dog ſeide ſy: Wat ſullenſe my konnen doen tot verligting? Soudenſe my niet, door haar droefheit, 'thert beſwaren? Laat my liever geruſt ſterven, niet begerende, dat men haar, tot haar trooſt, ſoude ontbieden. Hoe ſorgvuldig heeft ſy haar Huis beſtelt, en wat na haar afſcheit, moeſt gedaan ſijn? Haar Lijk niet willen doen openen om te balſemen, of in 't openbaar ten toon te ſtellen, dewijl ſy oud was, en geen nut ſag in die pragt. Gaarn ſtierf ſy, noit ſoo moedig als nu. Belaſte

laſte my, die twee maanden alle dag, tot den laatſten, by haar krankbed, om 't gemoed te verſterken, met haar den Almagtigen bad, God niet aen te roepen om langer leven, maar ontbonden te ſijn, en met Chriſto te weſen. Dit is my ſeer verre het beſte, ſprak ſy met Paulo. Och, wanneer komt die uur? Hoe blyft myn God ſoo lang agter? Lijdſaamheit, ſeide ſy my op een andere Avond, is my noodig, myn vleeſch kan de pijn niet uitſtaan: Bid dog ſeer hertelijk om lijdſaamheit. Niet weinig bekommert, datſe tegen den Heer in die vervaarlijke ſmert mogt murmureren, of den roem van hare ſtantvaſtigheit verlieſen. Sy vermaande de bloedvriendin, die haar by dag en nagt beſorgde, al haar edele Jonkvrouwen, van dog vrede te houden na haar doot, ordre en ontſag te bewaren onder elkanderen: Vertrouwde niet anders, of ſouden het doen. Gaf de lof, aan alle haar Dienaars en Dienareſſen, van trouwheit, en datſe haar eerlijk gequeten hadden. Trooſte elk een, die moeite met haar had: 't Sou niet lang duren: Haaſt ſouden ſy ruſt genieten. Als ſy ſchreiden, om haar beweeglijke woorden, vraagde ſy met nadruk: Of men dan haar de vreugd van den Hemel niet en gunde? Donderdags voor haar doot, rigte ſy de leden over einde in 't bed, riep een Jonkvrouw toe: Aanſiet nu den menſch. Dikwils quam de doot haar ſeer vervaarlijk voor de oogen, was beſorgt, hoe ſy nog dien naren weg ſou ten einde gaan. U Hoogheit be-

kommere haar niet te veel, seide ik, Jesus heeft het pad gebaant, hy sal u by der hand nemen: 't Is maar een stap van de aarde na de eeuwigheit. Og, antwoorde sy, gelukkige, die dan maar wel stappe, en niet mistrede! Bid dog, dat de Heer my verleene een sagte doot. En is haar wensch twee dagen te vooren uitgesproken, op den derden dag niet verhoort? Want na dat sy op haar verjaar-tijd aan hondert armen geld en brood had laten uitdeelen, met begeerte, dat die om geen lang leven, maar haar spoedige verlossing God souden aan roepen: Haar Hof vervrolikken, als tegen d'aanstaande Bruiloft des Lams, quam het einde hares levens.

Haar Lighaam, 't welk door lijvig voedsel en kleine beweging der leden groote verstopping kreeg, moest die ook in de spieren, welke het noodig werk van de adem haling, na Gods order, bedienen, niet weinig uitstaan, waar uit den langdurigen hoest quam; Eindelik raakter een gisting in 't bloet, aan de pols-ader de verbeelding van harde koortse: welke de verstoppingen in de Nieren wel doorbrak, soo verre dat de hoest ophielt, maar verwekte door haar scherpheit een vloet in 't gedarmte, werpende de nodige vogtigheit na buiten, waar op alle de kragten versmolten, welker gebrek, op des Heeren dag, den agtsten van Herfts-maand, ontrent drie uren na de middag, na dat sy gelegt op haar rust bedde, gevraagt had, hoe laat het was, een diepe sluimering wrogt, in welke de

siel

ſiel binnen ſes uren, ſonder pijn en onordentlijke beweging der leden, ſonder te weten hoe ſagjens ſy ſcheide tot haren Heilaard, wien ſy vertrout had, door de Engelen, op de vleugelen der gebeden van Leeraars en Omſtanders, Hemelwaarts gevoert is, latende dit Lighaam (bewoont tot in het vier en ſeventigſte jaar; beproeft even veel jaren, twee en twintig in de jeugt, twee en twintig in het houwelik, twee en twintig in haar Weduw- en Voogdy-ſchap, d'overige in pijn en ſiekten; Vereert met te ſijn Vrouw, Moeder, Grootmoeder van onſe genadige Stad-houders, de Heeren Princen van Orange, een ſeltſaam geval in ons Land) als een juweel voor een wijl afgelegt, in een kiſt ſluiten, giſteren, den twee en twintigſten van winter-maand, op den dag, dat de nagten de langſte ſijn, in 't Graf van de Heeren Princen van Orange, tot Delft, met een heerlijke avond-ſtacie neergeſet, tot dat het met haar ſalige ziel vereenigt, Chriſti verheerlijkt Lighaam gelijkvormig verryſen ſal: *Amen.*

G E B E D.

O Groote en Heilige God, Genadige Vader, wy, uwe kinderen, roepen U tegenwoordig aan, met vertrouwen van verhooring, dat gy ons helpen en trooſten ſult, daar wy gebukt in 't ſwart gaan, treurig over onſe Moeder; die Uwe hand van ons weg-genomen heeft. 'T was uwe ondoorgrondelijke goetheit en

wijsheit, die haar tot een menſch ſchiep, met gaven van lighaam en geeſt rijkelik voorſag, onder de menſchen tot een Princes verhoogde, en, uit haar, Naſaten gaf, die voor U aangeſigte ſtaan te deſen dage. Sy heeft uwen raad gedient, U werk verrigt, nu hebt gy haar ontbonden, en in Vrede met Simeon doen henen gaan; Wie ſprak U tegen? Veel droefheden hebt gy haar in de Jeugt, 't Huwelijk en Weduwſchap doen ſien, veel ſiekten en pijnen toegeſonden, haar leden en ingewanden, in den Ouderdom, tot een doelwit van Uwe pijlen geſtelt; Bewaart ons voor die dwaasheit, dat we over haar verloſſing en geneſing te ſeer bedroeft ſouden ſijn. Geeft ons die wijsheit, datwe ons verheugen over haar verheffing. Hoe ootmoedig was ſy voor U oogen! Hoe onwaardig keurde ſy haar, om aan't minſte kruimken van genade deel te hebben, wegens hare ſonden! Hoe dankbaar nam ſy Uwen Soon in d'armen des geloofs, tot verſoening! Sy veragte de weerelt, verloogende haar ſelven, liep met lydſaamheit agter haren Heilant, in gebeden en verlangen na de Kroon, de loop-baan ten einde. Heere kan op 't einde van ſoo een weg, iet anders als U heerlikheit, erlangt ſijn? Waarom ſouden wy dan treuren, als Heidenen, die geen hoop hebben, daar ſelve haar vleeſch, nu geſtorven en ter aarden beſtelt, levendig en triumphant, Chriſto gelijkvormig, ſal opſtaan? Immers ſyt gy haar, in U verbond, tot eenen God geworden, een God te waaragtig in U woorden, als dat gy de ledematen, dien gy de ſegelen van U genade

nade ſoo dikwils hebt ingedrukt en aangeraakt tot de onſterflikheit, te geenen dage ſoud verwaarlooſen. Sy was een Tempel van U Heilige geeſt, nu afgebroken en in puin te veranderen, dog alleen, op dat gy die te koſtelikker vernieuwen en bouwen ſoud. 'T eenig ongeval overig in de weerelt, is U Majeſteyt bekent, dat we miſſen hare liefde, raad, ſegening en voorbede, dog, indien gy wilt, ſpreekt maar een woort, geeft ons maar de vrymoedigheit van u te noemen Abba, Vader, en wy ſullen door U algenoegſaamheit geholpen ſijn. Gelijk een Vader ſig ontfermt over de kinderen, ſult gy u over ons ontfermen. Ons geven, 't geen wy, in den Naam onſes oudſten Broeders, van U bidden. Ons ſegenen met alle geeſtelike ſegening in Chriſto, en ons 't lighamelijke toewerpen. Alle onſe bekommerniſſen ſullen wy op u werpen, ô alwetende, die onſe nooden kent en wat wy behoeven, ô Almagtige, die overvloedig doen kond, boven 't geen wy derven bidden of denken, ô getrouwe Schepper, aan wien wy op deſen ſekeren grond ons voor eeuwig bevelen. Onderwijſt ons, als een Vader, ſchenkt ons U beelt en geeſt tot kinderlike vreeſe en gehoorſaamheit. Verblijt ons na de dagen, in welke gy ons gedrukt hebt, na de jaren, in welke wy 't quade geſien hebben. Laat U werk aan Uwe kinderen geſien worden, en Uwe heerlikheit over hare kinderen. Geeft ons gedult onder alle uw kaſtijding, vertrouwen op U naam in al onſe nooden. Al gingen wy door het dal van de ſchaduw

des

des doots, ſijt gy met ons, en dat uwen ſtok en ſtaf ons vertrooſten. Laat ons ſonden haten, ons waardig U kindſchap dragen. Broeders, ja ook vyanden lief hebben. Dat we voor Jeſu naam, die ſig niet ſchaamt ons Broeders en Suſters te noemen, geen goet of bloet dierbaar agten en alles gaarn verſaken. Dat de hoop uwer erfenis hier boven ons verheuge en vergenoege in alle ontmoetingen op aarde. Wat ontbreekt dan aan U Goddelike natuur, 't geen ons verlies niet in oneindigheit ſal boeten? Prent gy, ô Vader, in de heugenis van de Moeders deſes huiſes de deugden van haar Moeder, de Godſdienſt, eerbaarheit, beleeftheit, goedertierentheit, ſtantvaſtigheit. Plant in de kinderen de eerbied en onderdanigheit. Schenkt de Heeren Princen elk een Princes in Uwe gunſt, deugtſaam als die ſalige, welker ſaat in onſe Landen van geſlagt tot geſlagt op den Troon klim. Wy hebben nog een Moeder van boosheit in ons levendig, dat wy haar door uwen geeſt, in haat, nijt, hovaardy en dertelheit, dooden, begraven, om na het treuren ons in dit geluk te vervroliken, vry te ſijn, lighaam en ſiel voor U en uwen Soon te erven. 't Land, waar in wy woonen, aan 't welk gy door Ú woort en wonderen getrouwt ſijt; U Kerk, aan wiens ſchoot wy door onvervalſchte melk uwer waarheit geſterkt ſijn, ſy ons tot een ſeer beminde Moeder. Laat uwe dienſtknegten en dienſt-maagden d'eer hebben van te blijven Voedſter-Heeren en Soogvrouwen, op dat wy onder Haar Regering nog lang U mogen aanroepen, *Onſe Vader &c.*

A M E N.

HET LYCK UYTGEDRAGEN

HET BEDT VAN PARADE.

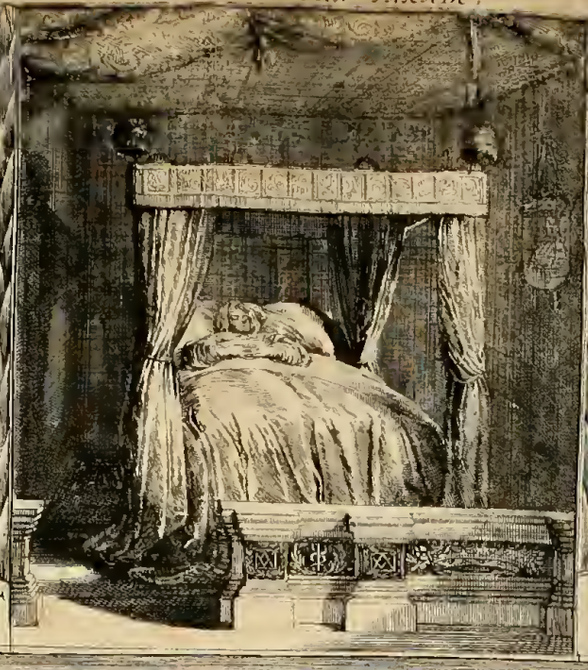

HET LYCK TER AERDE BESTELT.

LYKSTATIE VAN HARE HOOGHEYT DE PRINCESSE DOUARIERE.

DE LYCK-STATIE

forme en maniere der Begraeffenisse van Haer

HOOGHEYT

Mevrouwe de Princesse Douariere d' Orange, Gravinne van Solms, Vrouwe ende Baronnesse van Turnhout, Zevenbergen, &c. H: L: Mem:

Godtsaliglijck in den Heere ontslapen den 8. *September* 1675. *'s avonts ontrent ten* 9. *uyren.*

NAer dat het doode Lichaem van Haer Hoogheyt hoogh loff. Memorie was gelegt in een seer kostelijck Ledekant, staende in Haer Hoogheyts Alcove ofte Bedt-Kamer in het Hof van haer Hoogheyt in het Noordeynde van 's Gravenhage, sonder dat het selve nochtans publiquelijcken aen yder ten thoon is gestelt, (alsoo die Godtvrughtige Princesse in haer leven sulx wel expresselijcken hadde verboden,) ende naer eenige dagen, gebracht sijnde inde presentie Kamer van haer Hoogheyt in een seer sware looden Kiste, aldaer op een swarte Bare geset, is het selve Lichaem met alderhande seer kostelycke riekende en aromatycque Kruyden, Olien ende Balsemen Gebalsemt, ende dewyl haer Hoogheyt insgelyx niet en hadde begeert, dat men de Kist tot den dagh der Begraeffenisse souden open houden, ofte dat men in het Dexel van dien, aen het hoofden eynde souden

vougen eenige Glaſen Ruyten, ſoo is aenſtonts naer het Balſemen, de loode Kiſte dight toe geſauldeelt, en de met ſwart fijn Fluweel rontom toebekleet, ende eerſt bedeckt met een lanck Rouw kleet van fijn ſwart Laecken, hangende rontomme tot verre over de Vloer, en de daer over met een Fluweele Lyck kleet, van 100 ellē.

Welck doode Lighaem in de voorſz preſentie Camer in dier vougen dagh ende naght is bewaert ende bewaeckt geworden, by de Staet ende andere Juffren van 't Hof by Tour-beurte, hebbende daer en boven continuelycken de nagt waecke gehadt in de Antichambre van haer Hoogheyts Quartier de Hooge ende mindere Officieren van haer Hoogheyts Domeſticquen, inſgelyx by Tour-beurte.

Tot dat eyntlijck het voorſz Lyck ten dage ter Begraeffeniſſe gedeſtineert (ſijnde Saturdagh den 21. December 1675. 's avonts tuſſchen den korſten dagh ende den langhſten naght) door twaelf Capitainen van de Guardes van ſijn Hoogheyt, tot haer behulp hebbende ſeven en twintigh Dragers (gequalificeerde Burgers van den Haghe, Statelijck in de Rouw bekleet met lange Mantels ende afhangende Lampers) tot het maniëren van ſoo een ſwaren loode Kiſte ſterck ende bequaem, ende aen het Hof by reflexie gedependeert hebbende (alle gaende onder het voorſz Fluweele Lyck kleet) uyt de voorſz preſentie Camer (alwaar de drie Vrouwen Princeſſen haere Dochteren ende haere twee kleyne

Doch-

Dochteren, neffens eenige groote Dames en andere aen 't Hof dependerende, de Lyck-ſtatie waren bekleedende) naer beneden is gebragt, over de groote Zale van het voorſz Hof, gedeſigneert tot de Rouw plaetſe waer op ſijn Hoogheyt den Heere Prince van Orangien (hebbende boven op ſijne ſeer langh ſleepende Mantel, gedragen werdende door de Camer-Heer van ſijn Hooght. ende Colonel van de Guarde te Peert, om de Schouders hangende de Collier der Ridderlijcke Ordre van S^t. Joris, beſet met veele koſtelycke Geſteente, ende ter ſlincker ſyde, het gewoonlijck Teycken vande Jaertier van Engelant) ende den Heere Stadthouder van Vrieſlandt, inſgelyx met een groote ſleepende Mantel, gedragen by deſelfs Stalmeeſter ende Capiteyn van de Guarde van Stad en Landen, beyde haer Hoogheyts kleyne Soonen, de Heeren Genoodighden ter Begraeffeniſſe ſolemnelijck waren inwachtende, ende dat onder een ſeer koſtelijcke groote Fluwele Day ofte Hemel, gedragen door acht perſoonen van Conditie, ende de vier hoecken van het voorſz groote Fluweele kleet, op gehouden werdende by vier voorname Heeren Collonellen ten dienſte der Vereenighde Nederlanden, in haer Hoogheyts ongemeene groote Lyf-Caroſſe met vier opgaende Deuren (doch alle uytgelight) van boven, buyten ende binnen met ſwart Fluweel bekleet, ſtaende op de Baſſecourt voor haer Hoogheyts Hof, alwaer over de vyf honder Flambeaudragers met hare brandende

dende witte Flambeauwen gereet ſtonden, (dat ſeer heerlijck om ſien was) omme volgens gegeven ordre den geheelen Treyn behoorlyck te dienen van hun ligt.

Welcke Heeren Colonellen ende Capitainen door ſes Caroſſen yder met vier Peerden, achter het voorſz. Hof geappointeert, ſijn gereden naer de Treckſchuyten aen het ſiecken buyten den Hage tot hun tranſport naer Delft aldaer gereet leggende, ende is vervolgens de gearreſteerde ordre der Begraeffeniſſe punctuelijcken geobſerveert, als volght.

1. Sijn de Guardes te voet en te peert van ſijn Hooght. in wapenen gebracht, ende gecommandeert yder ſijn gedeſigneerde poſt waer te nemen, ende is dienvolgende de Infanterie van het Hoff van haer Hoogheyt, aen wederſijde der Straten gerangeert, op dat daer door buyten confuſie het Lijck ende de verdere Suite ſoude kunnnen paſſeren.

2. Sijn eenige na Delf voor afgeſonden met flambeauwen, omme den preciſen tijt der uytvaert uyt den Hage aen de Heeren van de Magiſtraet aldaer te notificeren.

3. Is den Architect Poſt in den rouw te Peert voor af gemarcheert, omme de wegen te recognoſceren, die mits het jegenwoordich winter Saiſoen, ende't continuelijck vochtigh weder 't eenemael onbruyckbaer waren, doch door de goede voorſorge ende prompte verfieninge van de Heeren van Delfft, als mede vande Heeren vande Réeckeninge van des Graeffelijckheyts Do-

mey-

meynen van Hollandt ende Weſt-Vrieſlandt, mitsgaders vande Heeren Dijck Graef ende Hooch Heemrade van Delflant, genouchſaem in eenen dach met macht van Volck ende door het aenhouden van alle paſſerende Santſchuyten in volkomen ſtaet ſijn gebracht, omme daer door ſoo ſwaeren Lyck-Koetſe ende verderen treyn buyten ongemack te kunnen overbrengen.

4. De geheele Compagnie Guarde de Cörps van ſijn Hooght. gelicht door 30. Witte Flambeauwen.

5. De Heer Capitain Iean Martijn eerſte Camerling ende Controlleur van haer Hooghts. kamer leydende ende in ordre Rengerende, de Officieren Pagies ende andere Domeſtijcken van haer Hooght. H. L. M. als mede van ſijn Hooght. Van de Vorſtinne van Naſſau, Van de Vorſtinne van Anhalt, vande Hertoginne van Zimmeren, ende van den Stadhouder van Vrieſlandt, gelicht werdende door 12. Flambeauwen.

6. De Heeren Predikant ende Doctoren van haer Hooght. gelicht met 4. Flambeauwen.

7. Den Hr. Maerſchalck ende Opper-Hofmeeſter van haer Hooght. alleen voor uyt, ende achter hem volgende alle de Edelluyden, ſoo van haer Hooght. als van ſijn Hooght., ende vande verdere drie Vrouwen Princeſſen alle te Peert met lange Rouwmantels ende hangende Lampers 3 a 3 in een gelit gelicht werdende met 12. Flambeauwen.

8. Den Hr. Stalmeeſter van haer Hooght. mede te

Peert, met 4 Flambeauwen Immediaten voor haer Hooghts. Rou-Koetſe rijdende.

9. De Rou-Koetſe van haer Hooght. met 6. Peerden, van boven tot onderen bekleet met fijn ſwart Laecken 't eenemael ledig, dienende in plaetſe van een Rou-Peert.

10 De Lijk-Caroſſe hier boven gedecifreert, getrocken van acht groote witte Peerden, van voorer ende van agteren tot der aerden toe behangen met ſwart Fluweel; gelight werdende met 24. Flambeauwen, gedraeghen by 24. Adelijcke Officieren vande guarde van ſijn Hooght. Soo Luytenants als Vaendragers.

Naer welcke Lyck-Koetſe, is gevolght ſijn Hooght. in ſijn eyge Lyf-Koetſe.

Ende ſyn daer nae vervolgens in rang opgeleſen volgens de Roulyſte daer van gereformeert.

Den Stadthouder van Vrieſlandt mede alleen inde Lyf-koetſe van ſyne Vrou Moeder de Vorſtinne van Naſſau.

d'Heer Rompswinckel (als Gecommitteerde ende repreſenterende ſijne Cheuvorſtelycke Doorlughtigheyt van Brandenburgh, ende den Heere Cheur Prinſe) inſgelycx alleen inde Lyf-Koetſe van de Vorſtinne van Anhalt.

Ende ſoo vervolgens de hooge Heeren Bloetverwanten, inde Lyf-Karoſſe vande Hertoginne van Zimmeren

Inde Lyf-Karoſſe van den Hr. Stadhouder van Vrieſlandt.

In

Inde tweede en derde Koetſe van ſyn Hooght.
In de tweede Koetſe vande Vorſtinne van Naſſau.
Inde tweede Koetſe vande Vorſtinne van Anhalt.
Inde tweede Koetſe vande Hertoginne van Zimmeren.

Yder der voorſz. Caroſſen gelight werdende door 12 Flambeauwen.

Ende daer op inde volgende Caroſſen tot inde veertigh in 't getal (alle Rou-Koetſen met ſes Peerden yder gelight met ſes Flambeauwen) eenige Heeren vande Regeeringe ende verſcheyde Grooten van 't Lant Mitſgaders veele hooge Militaire Officieren, als mede de verdere Heeren ter Begraeffeniſſe genodight.

Eyndelyck volghde het gantſche Regiment Cavallerie alhier inden Haege in Guarniſoen leggende, gelight door 40. witte Flambeauwen.

Ende is tot Delft, inde ſelfde ordre den voorſz. gehelen Treyn, door de Soldaten vande twaelf Comp. Guardes aldaer in Guarniſoen leggende, langhs de ſtraeten mede gerangeert als vooren, mitsgaders door de Compagnien Burgers alle ſeer net in 't ſwart gekleet, op de Marckt ende voor de nieuwe Kerck gepoſteert, gemarcheert, ende met deſelve ceremonie is het doode Lighaem uyt de Lyckoetſe gehaelt, ende onder de voorſz. grooten Day ofte Hemel gedragen werdende als voren) gebracht in het Choor vande nieuwe Kerck (rontomme inden rou behangen met ſwarte fijne Bay, ende daer

ende

op geheght meenighte van haer Hoogheyts Lyf-Wapens) aen ende in het Graf vande altijt Doorluchtige ende noit volpreſen reſpective Heere Princen van Orangie ende Naſſou alle H. L. M.

Ende naer dat de Kelder was geſlooten, met de Zarcken overdeckt, is den geheelen marſch in voorgaende Rangh te rugge gekeert naer den Hage, ſijnde de Flambeaudragers t'elckens onder wegen met genoegſame nieuwe Flambeauwen weder verſien, volgens de preciſe ordre daer op geſtelt; Ende door de gerangeerde Soldaten des nachts ten een uyren op de ſelve groote Zale van het Hof van haer Hoogheyt buyten eenige confuſie gearriveert, alwaer ſijn Hoogheyt met ongemeene beleeftheyt een yder hebbende bedanckt voor de laetſte eere aen haer Hoogheyt H. L. M. beweſen, heeft ſijn affcheyt genomen, ende ſijn daer op die van den Rouw gedimitteert, ende is yder in ſtilte naer huys vertrocken.

Ende is alſoo die Doorluchtige Princeſſe out 73. Jaren (wiens wedergade de Werelt niet en droegh, ſoo in uytſteeckentheyt der gaven vande Siele als van Lichaem) mette voorſz ongemeene pompe ende heerlijckheyt ordentelijck ter aerde gebracht.

E Y N D E.

URARIERE VAN
auonts ten 8 uren,

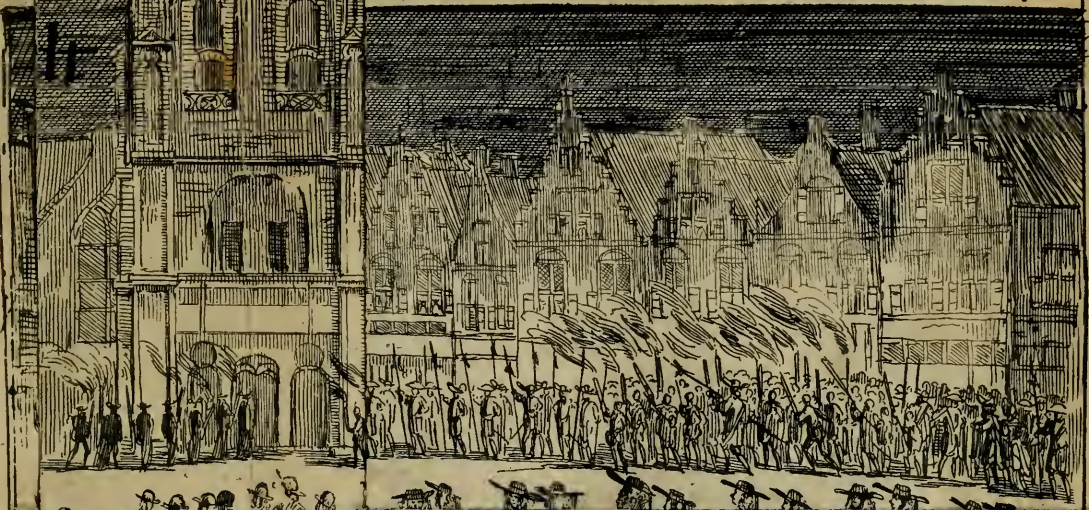

Raedt van St

van den Haag

d' Garde Beschuytende d' Rou.

LYK STATIE VAN HAERE HOOGHEYT DE PRINCESSE DOURARIERE VAN ORANIEN, Begraven tot Delft Den 21 December. 1675. lavonts ten 8 uren.

DE Stadt DELFT

de flambeau dragers

de Lammetjicken van syn Hoogheyt

dé lyk Karres, getrocken van 6 paerden, alle met. fluweel behangen.

Hoogheyt de Hre Prince van Oranje.

de naeste Bloedt van haere Hoogheyt, als dé Prins van Friesslandt en dé Graeve van Bredaen Bergh.

dé overste van Aabolt en Timmeren &c.

dé Hren Staten van Hollandt. dé Hren Staten Generael. en dé Raedt van staete en edelen. &c.

dé Hren van delft.

dé Heeren van den Haag

d' Garde Besluytende d' Rou.